

Filip Záděra

ZÁSTUPCI OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI, POVAHA JEJICH VZTAHU KE STATUTÁRNÍMU ORGÁNU A SOUBĚH JEDNÁNÍ

I. ÚVOD

V teorii i praxi se poměrně často objevují otázky spojené s postavením určitých osob v rámci podniku obchodní společnosti, resp. s možným rozsahem jejich jednání za obchodní společnost jako podnikatele navenek. Lze předpokládat, že ve většině případů bude taková jednající osoba v jakémsi kvalifikovaném právním vztahu k obchodní společnosti, který bude rovněž opatřen notným projevem důvěry, ale nemusí tomu tak, s ohledem na existující normativní řešení, vždy být. Vzhledem k rozsahu a povaze činnosti většiny zejména kapitálových obchodních společností jako podnikatelů poměrně často dochází k situacím, kdy je potřeba, aby jejich jménem určitá osoba odlišná od statutárního orgánu v běžném obchodním styku nebo i interně nějakým způsobem jednala. Povaha obchodních společností, jako právnických osob založených zejména za účelem podnikání, tak sama vyvolává potřebu existence různých druhů zástupců, neboť nebude zřejmě ani v silách statutárního orgánu veškeré právní jednání pro obchodní společnost obstarat. Neskutečná variabilita hospodářského života a nakonec též samotné

interní potřeby obchodních společností přitom přinášejí celou řadu otázek, se kterými je nucena nejen teorie, ale též praxe se nějakým způsobem vypořádat. Tímto článkem se pokouším shrnout nejen současné možnosti zastoupení obchodní společnosti jako nejčastějšího druhu podnikatele a nastínit možné alternativy právního vztahu zástupců ke statutárnímu orgánu jako orgánu výkonnému, ale zároveň s ohledem na současnou praxi stručně analyzovat možnost jednání „jediné“ osoby v roli zástupce a člena statutárního orgánu.

II. ZÁSTUPCI OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI, JEJICH DRUHY A CHARAKTERISTIKA

1. Obecné koncepční poznámky

Předně se pokusím *de lege lata* učinit stručnou charakteristiku jednotlivých druhů zástupčích oprávnění existujících u obchodní společnosti jako podnikatele. Před touto charakteristikou si dovoluji učinit několik koncepčních poznámek. Při pohledu na systematickou právní úpravu je nutno poznamenat, že obch. zák. v ust. § 13 a násl. obsahuje zvláštní úpravu právního jednání podnikatele, ať už se jedná o osobu fyzickou či právnickou. Nicméně jelikož nejde o právní úpravu komplexní, je třeba s ohledem na ust. § 1 odst. 2 obch. zák. aplikovat též právní úpravu jednání obsaženou v obč. zák., a to v našem případě právní úpravu zastoupení. Nutno doplnit, že právní úprava obsažená v obch. zák. se uplatňuje nejen v obchodněprávních vztazích, ale i v případech, že je podnikatel subjektem občanskoprávních vztahů.¹⁾ Jinými slovy se tedy tato právní úprava uplatní nejen při jednání mezi podnikateli navzájem, ale vždy při jednání obchodní společnosti navenek. Přitom toto jednání navenek jako projevoování se obchodní společnosti ve „vnějším světě“ je třeba striktně odlišovat od procesu rozhodování obchodní společnosti, resp. tvorby její vůle, který tomtoto jednání předchází a který může mít

v některých případech rovněž formalizovanou podobu (srov. § 66 obch. zák.). Obecně co do možnosti jednání obchodní společnosti jako právnické osoby je třeba si na prvním místě uvědomit, že zatímco podnikatel fyzická osoba, může vždy jednat přímo sám, obchodní společnost jako osoba právnická naopak potřebuje jiného, aby jejím jménem jednal. Tímto se nutně utváří jakési zvláštní právní pouto mezi obchodní společností a člověkem, které by měla nakonec odrážet rovněž povaha a obsah jejich vzájemného právního vztahu.²⁾ Obchodní společnost tedy jedná buď „přímo“ prostřednictvím statutárního orgánu, anebo, jak bude pojednáno dále, nepřímou v zastoupení na základě zákona, smlouvy nebo z rozhodnutí státního orgánu. Na rozdíl od statutárního orgánu, který projevuje přímo vůli obchodní společnosti, však zástupce projevuje vůli svou, avšak s právními následky pro obchodní společnost. V praxi tak hovoříme o zákonném zástupci, zmocněnci a opatrovníkovi. Přeneseně řečeno tak v případě zastoupení může být tedy i podnik tím, kdo jedná.³⁾ Samozřejmě obchodní společnost může vždy jednat i více způsobem. Tento závěr však není absolutní.⁴⁾

2. Plná moc v obchodě

Typická je situace, kdy za obchodní společnost jedná zmocněnec na základě plné moci, resp. dohody o plné moci. Využití plné moci v obchodních vztazích lze očekávat nejen co do oprávnění uzavírat jednotlivé obchody, ale tato bývá často formulována rovněž generálně a postihuje tak jednání za obchodní společnost v širším záběru např. při uzavírání určitých druhů obchodů atd. Jak je patrné, rozsah zmocněncova jednatelského oprávnění musí přitom vyplývat přímo z obsahu plné moci (srov. ust. § 31 obč. zák.). Logicky vzato samozřejmě v případě obchodní společnosti může být oprávnění formulováno jenom v tom rozsahu, ve kterém se tato může sama se zavazovat, resp. plná moc může být udělena pouze k těm úkonům, ke kterým je tato sama způ-

sobilá.⁵⁾ Na formu plné moci, která je zde jediným průkazem jednatelského oprávnění, a osobu zmocněnce platí obecné požadavky § 22 a násl. obč. zák. Volba zmocněnce je v zásadě neomezená. Plná moc tedy může být udělena jak fyzické, tak i právnické osobě. Jediné, co je ve vztahu k jednajícím osobě podstatné je skutečnost, že se musí jednat o osobu způsobilou k právnímu úkonu, ke kterému je zmocněna. Vedle toho je zde ještě jedna podstatná okolnost, a to že zájmy zvoleného zástupce nesmí být v rozporu se zájmy zastoupeného (§ 22 odst. 2 obč. zák.), tedy v našem případě obchodní společnosti. Je zřejmé, že zákon zde chrání zastoupeného případně i proti jeho vůli, přičemž se může jednat o jakoukoliv kolizi zájmů, pokud reálně existuje.⁶⁾ Nezáleží přitom na tom, jestli dotčené osoby o rozporu věděly či nikoliv.⁷⁾ Otázkou ale zůstává, jak bude rozpornost zájmů posuzována u zmocněnce právnické osoby, zřejmě bude nutné vedle objektivních kritérií přihlížet též k „vědomí“ jejího statutárního orgánu. Nutno doplnit, že pro tento druh zmocnění není obecně předepsána žádná forma, pouze pokud jde o zmocnění k více právním úkonům či k písemnému právnímu úkonu, musí být plná moc písemná. Nicméně písemnou formu lze s ohledem na právní jistotu stran a zvláštní povahu úkonů v rámci podnikatelské činnosti či řízení podniku vždy doporučit. V některých případech zákon vyžaduje rovněž legalizaci podpisu zmocnitele (srov. např. § 57 obch. zák.). Pak tedy logicky vzato musí mít plná moc písemnou formu.

3. Prokura

Zvláštním druhem plné moci je prokura (§ 14 obch. zák.). Není přitom bez zajímavosti, že se jedná o jediný druh smluvního zastoupení upravený obch. zák. V mnoha aspektech se však prokura od zmocnění plnou mocí pro svoji „obchodní“ povahou odlišuje.⁸⁾ Z hlediska terminologie je pak třeba uvést, že osoba, které byla prokura udělena má své legislativní

označení a nazývá se prokuristou. Co do svého charakteru je prokura široce koncipovaná a co do svých účinků vůči třetím neomezená plná moc, kterou může udělit pouze podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku.⁹⁾ Prokuru dělíme na individuální (samostatnou) a kolektivní (hromadnou). Kriteriem zde není počet prokuristů, ale skutečnost, jestli každý z více prokuristů může jednat a podepisovat za obchodní společnost samostatně či nikoliv. Co do svého rozsahu je zmocnění reprezentované prokurou, na rozdíl od zmocnění plnou mocí, zákonem vymezeno, a to tak, že zahrnuje všechny právní úkony, k nimž dochází při provozu podniku, a to i tehdy, pokud se k nim jinak vyžaduje zvláštní plná moc (srov. ust. § 14 obch. zák.). Zákon obsahuje pouze jediné omezení, a to co do zcizování a zatěžování nemovitostí prokuristou,¹⁰⁾ které musí být v „udělení“ prokury výslovně uvedeno, resp. připuštěno. Věcně se tedy musí jednat o úkony, které souvisí s provozem podniku a které jsou pro něj obvyklé. Právě toto kritérium je zde tedy určující. Přitom nemusí jít pouze o úkony obvyklého (běžného) hospodaření, ale i ty jdoucí mimo tento rámeček.¹¹⁾ Prokurista tedy v praxi může nejen zastupovat obchodní společnost při obchodní činnosti, ale může uzavírat např. pojistné a nájemní smlouvy či tuto zavazovat jako zaměstnavatele v pracovněprávních vztazích. Pokud tato činnost souvisí s provozováním podniku (realizovaným podnikatelským záměrem) může prokurista dokonce uzavřít smlouvu o převodu obchodního podílu¹²⁾ nebo dokonce založit obchodní společnost.¹³⁾ Naopak za obvyklé nebude možné považovat např. dispozice s podnikem nebo jeho zastavení či jiné úkony, které se pro svoji povahu běžnému provozu podniku vymykají, nebo které zákon explicitně svěřuje do působnosti orgánů obchodní společnosti. K těmto úkonům by prokurista potřeboval zvláštní plnou moc a vystupoval by pak jako zmocněnec obchodní společnosti. Prokuru lze rovněž omezit vnitřními pokyny, které by měly být typic-

ky obsaženy ve smlouvě o udělení prokury nebo v aktu udělení prokury. Tato omezení se však uplatní pouze ve vztahu mezi prokuristou a obchodní společností (náhrada škody apod.) a nemají účinky vůči třetím osobám (§14 odst. 3 obch. zák.). Zde lze tedy sledovat jasný příklon k právnímu režimu statutárního orgánu (srov. § 13 odst. 5 obch. zák.) a naopak odklon od obecné úpravy plné moci (srov. § 32 obč. zák.). Vedle úkonů hmotněprávních může prokurista činit za obchodní společnost rovněž úkony procesní a může tak jednat před soudy (srov. § 21 o.s.ř.) či správními orgány. Toto oprávnění je však vázáno pouze na prokuru individuální. V případě prokury kolektivní prokuristé za obchodní společnost coby účastníka řízení před soudy či správními orgány jednat nemohou.¹⁴⁾

Co se týče vzniku prokury, tento proces se vždy, na rozdíl od zmocnění na základě plné moci, rozpadá do dvou fází. Prvou je samotné udělení prokury. Prokuru uděluje valná hromada (společníci) nebo statutární orgán obchodní společnosti, záleží na úpravě ve společenské smlouvě, resp. v obch. zák. Druhou fází je pak její registrace ve veřejném registru, resp. zápis do obchodního rejstříku v rámci zápisu obchodní společnosti (srov. § 35 obch. zák.). Zápis prokuristy má tedy konstitutivní (právo-*tvorný*) význam. Teprve tímto zápisem je tedy *de iure* proces vzniku tohoto zmocnění završen. Konečně jistým specifikem prokury je též předepsaný způsob podepisování prokuristy, kdy tento k obchodní firmě obchodní společnosti připojuje vedle svého podpisu též zvláštní dodatek označující prokuru (srov. § 14 odst. 5 obch. zák.). Při neuvedení dodatku (ač je prokurista zapsán v obchodním rejstříku) bylo prve judikaturou dovozováno, že se nejedná o podpis prokuristy.¹⁵⁾ Shodně též hovoří naše starší literatura.¹⁶⁾ Předválečná judikatura přitom zastávala názor opačný.¹⁷⁾ Toto stanovisko bylo později přehodnoceno, když VS judikoval, že „...*oprávnění prokuristy jednat na základě udělené prokury vzniká zápisem do*

obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označujícího prokuru.¹⁸⁾ Tento závěr lze dle mého názoru považovat za správný. Tedy i podepisování prokuristy bez dodatku obchodní společnost zavazuje. Tím ovšem není dotčena jeho odpovědnost za porušení pravidel tohoto způsobu podepisování (např. náhrada škody apod.).

Co se týče právního vztahu mezi prokuristou a obchodní společností, nutno na prvním místě uvést, že tento není z důvodu udělení prokury k obchodní společnosti v pracovněprávním vztahu. To ovšem samozřejmě nabrání tomu, aby osoba, které byla prokura udělena a obchodní společnost, mezi sebou pracovněprávní nebo jiný obdobný vztah založili nebo aby mezi nimi tento vztah již dříve existoval.¹⁹⁾ Nicméně je třeba tento od obchodněprávního vztahu mezi prokuristou a obchodní společností striktně rozlišovat. Výběr příslušného smluvního typu mezi obchodní společností a prokuristou je tedy na vůli stran, nicméně jde v zásadě svou povahou o obchodní smlouvu mandátní.²⁰⁾ Zejména je-li prokurista osobou stojící mimo společnost (např. není vedoucí zaměstnanec), lze doporučit smluvní vymezení jeho vztahu k obchodní společnosti a způsoby komunikace s jejími vnitřními útvary s rozhodovací působností. Konečně se nabízí otázka, jestli může prokurista delegovat část svého oprávnění na další osobu, tj. udělit „substituční“ plnou moc. Podle mého názoru lze substituci k dílčím úkonům v daném případě připustit, ale pouze pokud k tomu bude obchodní společností udělen souhlas, resp. tato možnost bude uvedena v rozhodnutí o udělení prokury či ve smlouvě uzavřené s prokuristou (srov. ust. § 24 obč. zák.).

4. Zákonné zastoupení podnikatele

Poměrně frekventované je s ohledem na svoji povahu vedle zastoupení na základě plné moci zastoupení zákonné (zákonné jednatelecké zmocnění), kdy při splnění stanovených podmínek je jednání určité osoby jednáním

obchodní společnosti i bez zvláštní plné moci.²¹⁾ Předně je třeba ve vztahu k právnickým osobám upozornit na dvojkolejnost současné právní úpravy. Zákonné zastoupení právnických osob obecně upravuje ust. § 20 odst. 2 obč. zák., kdy za právnickou osobu mohou činit právní úkony rovněž její pracovníci a členové, pokud je to stanoveno v jejich vnitřních předpisech nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Zákonné zastoupení právnické osoby podnikatele je oproti tomu zakotveno v ust. § 15 obč. zák. a je vymezeno tak, že „Kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází“. Jak je patrné z výše uvedeného, právní úprava zastoupení podnikatele, která se typicky váže k pojmu podniku, je *lex specialis* vůči této úpravě týkající se právnických osob obsažené v obč. zák., jejíž aplikace by připadala v úvahu pouze v případě absence relevantní právní úpravy v obč. zák. (dle ust. § 1 odst. 2 obč. zák.).²²⁾ Zákonné zastoupení obchodní společnosti jako podnikatele, o kterém bude dále pojednáno, se přitom poměrně široce uplatní zejména tam, kde se jedná o podnik se složitější strukturou vnitřního řízení a pluralitou vnitřních organizačních útvarů.²³⁾ Možný počet takto jednajících „zástupců“ může přitom obchodní společnost přímo ovlivnit v rámci určení vnitřní struktury svého podniku a z toho vyplývajících činností, což je v souladu s principem vnitřní autonomie vůle právnických osob v zásadě plně v její gesci.

Z dikce zákona vyplývá, že ke vzniku zákonného zastoupení musí být současně naplněny dvě základní podmínky.²⁴⁾ Prvou je skutečnost, že konkrétní osoba byla pověřena „určitou činností“, což může zahrnovat jak vymezení druhové tak individuální,²⁵⁾ a to bez ohledu na obsah či formu takového pověření²⁶⁾ a na skutečný poměr takto jednajících k obchodní společnosti (pracovní, společnický či jiný). Z logiky věci plyne, že jako zákonný zástupce tedy může jednat pouze osoba fyzic-

ká, a to navíc pouze ta, která je plně způsobilá k právním úkonům. Dále je třeba zkoumat obvyklost určitého jednání ve vztahu např. k funkci (pozici), kterou dotyčná osoba skutečně zastává, i když v rámci pověření nebylo určité oprávnění výslovně zmíněno (individuálně vymezeno).²⁷⁾ Je tedy například obvyklé, že ředitel podniku může podepisovat v rámci své funkce obchodní smlouvy bez zvláštní plné moci.²⁸⁾ Obvyklost je přitom třeba posuzovat objektivně nezávisle na případném vymezení oprávnění ve vnitropodnikových normách.²⁹⁾ Druhou podmínkou je pak skutečnost, že jednání pověřené osoby musí být činnost při provozu podniku obchodní společnosti. Jak je tedy patrné, podmínky pro vznik tohoto zástupčího oprávnění jsou definovány poměrně široce. Důvodem tohoto je bezesporu skutečnost, že zastoupeným je zde obchodní společnost jeho podnikatel, který by měl jako profesionál postupovat a uspořádat si své vnitřní vztahy s náležitým minimem (odborné) péče. Toto oprávnění však není i přes svoji poměrně širokou formulaci nepřestupitelné. V případě, kdy by v rámci provozu podniku jednájící osoba překročila své zákonné zmocnění (*exces*), resp. pověření udělené obchodní společností, je tímto jejím jednáním obchodní společnost vázána pouze tehdy, pokud o překročení jeho adresát (třetí osoba) nevěděl a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu ani vědět nemohl. Zde je tedy kromě absence přímé vědomosti o nedostatku oprávnění vyžadován i profesionální přístup adresáta jednání, kdy by měl vyhodnotit všechny okolnosti případu ve vztahu ke svým předpokladům o oprávnění zástupce (např. o běžnosti věci). Tedy se posoudí i jeho schopnost si uvědomit, že k překročení došlo.³⁰⁾ Zůstává však otázkou, na kolik tato právní konstrukce ochrany obchodní společnosti v případě excessu reflektuje skutečnost, že se tato právní úprava použije i ve vztazích s nepodnikateli,³¹⁾ kteří nemusí nutně jednat (a v praxi zřejmě ani nebudou) s odbornou péčí, resp. profesionální obezřetností.

Jak je tedy patrné, zákon právnickou osobu, resp. obchodní společnost jako podnikatele, chrání před účinky jednání jiných osob, pokud existují pochybnosti o rozsahu jejich skutečného pověření a zároveň proti jednání třetích osob ve zlé víře (*mala fide*) nebo bez nutné obezřetnosti. Zbývá doplnit, že o zákonném zmocnění dle § 15 obch. zák., které svoji povahou stojí na pomezí mezi zákonným a smluvním zastoupením, a o prokuře, se někdy hovoří jako o tzv. obchodních plných mocích.³²⁾ Konečně je třeba dodat, že je dle mého názoru rovněž možno připustit udělení plné moci výše uvedeným zákonným zástupcem další osobě (*substitutovi*), ale pouze za podmínek stanovených ve vnitřním předpise organizačním či podpisovém řádu apod.), protože i takový postup lze považovat za formu dohody o plné moci.³³⁾

5. Vedoucí organizační složky podniku

V případě, kdy se jedná o obchodní společnost se složitější vnitřní strukturou, resp. dělící se na organizační jednotky (složky), hovoříme ještě o dalším druhu zákonného zmocnění, kterým je funkce vedoucího organizační složky podniku, resp. odštěpného závodu. Materiálně toto kritérium zřejmě nenaplní každá obchodní společnost, ale pouze ta se složitější strukturou nebo vícero oddělitelnými aktivitami, kde vedle hlavního závodu (centrály) okolnosti vyžadují zřízení odštěpných závodů. Nicméně podnikatelské aktivity takové obchodní společnosti nemusí zahrnovat větší území, neboť odštěpný závod nemusí být nutně místně odloučen.³⁴⁾ Odštěpné závody přitom nemají právní subjektivitu a je tak nutno je považovat za součást podniku společnosti (srov. § 7 obch. zák.). Konečně právě ve vzniku tohoto zákonného oprávnění bývá některými autory spatřován význam odštěpného závodu a jeho zápisu do obchodního rejstříku.³⁵⁾ Rozsah tohoto zákonného zmocnění je přitom koncipován poměrně široce a je stanoven v ust. § 13 odst 3 obch. zák., kdy je vedoucí odštěp-

ného závodu zmocněn k „veškerým“ právním úkonům týkajícím se odštěpného závodu. Jak je tedy patrné z uvedené dikce zákona, jediné omezení zastupčího oprávnění vedoucího spočívá nikoliv v obvyklosti či povaze pověření, ale ve faktickém rozsahu „činnosti“ odštěpného závodu, resp. v úkonech vztahujících se k této organizační složce. Nutno však podotknout, že vedoucí nikdy nejedná za odštěpný závod, který nemá právní subjektivitu, ale za obchodní společnost jako podnikatele jeho jménem. Tedy uvedené právní úkony se budou *de facto* vždy týkat obchodní společnosti jako „celku“, ale jejich předmět či účinky by se měly vázat k existenci dotčeného odštěpného závodu (např. nájem prostor, pracovní smlouva apod.).

Zřízení funkce vedoucího odštěpného závodu přitom musí logicky předcházet nejprve rozhodnutí o zřízení odštěpného závodu (většinou v něm bývá obsaženo), které lze řadit do obchodního vedení a je tak v působnosti statutárního orgánu. Pro toto rozhodnutí, resp. pro jmenování vedoucího, přitom není žádná forma předepsána. Samozřejmě s ohledem na skutečnost, že odštěpný závod se zapisuje do obchodního rejstříku s konstitutivními účinky (na což je konečně vázán také vznik zákonného zastoupení),³⁶⁾ bude nutno k tomuto zápisu (návrhu) zřízení této organizační složky doložit, což *de facto* bude jistě vyžadovat písemné vyhotovení rozhodnutí. Vedoucí odštěpného závodu může být pouze fyzická osoba způsobilá k právním úkonům. Přitom lze jmenovat pouze jednu osobu, neboť odštěpný závod může mít v obchodním rejstříku zapsaného pouze jednoho vedoucího.³⁷⁾ To však samozřejmě nevylučuje, aby ostatní osoby s obdobným postavením jednaly v mezích zákonného či smluvního zastoupení. Lze tedy shrnout, že zápisem určité osoby jako vedoucího odštěpného závodu se tato stává z tohoto důvodu zákonným zástupcem obchodní společnosti,³⁸⁾ bez ohledu na její skutečný poměr k obchodní společnosti, resp. k její pozici v rámci organi-

zace podniku obchodní společnosti. Trvání zákonného zastoupení určitou osobou je omezeno na dobu jejího zápisu jako vedoucího odštěpného závodu, popř. též odštěpného závodu, v obchodním rejstříku. Lze mít však za to, že k zániku tohoto „oprávnění“ dochází odvoláním vedoucího z funkce nebo zrušením odštěpného závodu, nikoliv jeho výmazem z obchodního rejstříku, který má pouze deklaratorní účinky.³⁹⁾ Opačný závěr by jistě odporoval rozumnému uspořádání vztahů mezi vedoucími a obchodní společností.⁴⁰⁾ Co se týče právního vztahu mezi obchodní společností a vedoucími, tak platí podle mého názoru to, co bylo řečeno v případě prokuristy, tedy že tento vztah není sám o sobě vztahem pracovní právním, nicméně toto nebrání tomu, aby mezi vedoucími a obchodní společností pracovní právní vztah existoval. Lze předpokládat, že v praxi tomu tak ve většině případů i bude, a to zejména s ohledem na použitý legislativní termín („vedoucí“), resp. panující pracovní právní terminologii (srov. § 11 ZP), a tomuto označení odpovídající vymezení (druhu) činnosti. Přesto je však nutno mezi oběma právními vztahy a odpovědností s nimi spojenou rozlišovat. Konečně, co se týče možností delegace tohoto jednatelského oprávnění, dovozuje teorie možnost udělení plné moci substitutovi z široce formulovaného generálního oprávnění vedoucí.⁴¹⁾ Podle mého názoru by však, podobně jako o již zmiňovaných druhů zastoupení, měla tomuto předcházet dohoda s obchodní společností, popř. by měl být souhlas uveden v aktu jmenování vedoucího do funkce.

6. Obchodní příručí

Konečně pro úplnost dodávám, že posledním druhem „zastoupení“ obchodní společnosti je zákonné zastoupení v její provozovně, jak je formulováno v ust. § 16 obch. zák., kdy tuto jako podnikatele zavazuje i jednání „jiné“ osoby v její provozovně, nemohla-li třetí osoba vědět, že k tomu není jednajícím oprávněn. Fak-

tický se tak zase bude jednat pouze o jednání osoby fyzické, resp. k tomuto závěru se lze podle mého názoru přiklonit. Je zřejmé, že důvodem formulace tohoto zastoupení není „obdařit“ určitou osobu bez vztahu k obchodní společnosti jednatelským oprávněním, ale naopak zájem na ochraně třetích osob (především zákazníků), resp., jejich dobré víry. V tomto případě tedy prakticky nejde o zastoupení v pravém slova smyslu, ale spíše o jakousi fikci zastoupení,⁴²⁾ neboť jednající osoba není k obchodní společnosti v žádném právním vztahu ani není k určité činnosti pověřena. Nemusí se přitom jednat pouze o jakéhosi „obchodního příručího“, ale též o osobu, která je v provozovně protiprávně a svůj vztah k obchodní společnosti pouze úmyslně předstírá. Proto zákon zcela oprávněně při formulaci této fikce klade důraz na obezřetnost osoby (zákazníka) v provozovně, neboť obchodní společnost je tímto jednáním vázána pouze pokud dotyčný nemohl vědět, že jednající v provozovně k tomu není ve skutečnosti oprávněn.

III. PRÁVNÍ POVAHA VZTAHU MEZI ZÁSTUPCI OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI A STATUTÁRNÍM ORGÁNEM

Mezi funkcí (mandátem) statutárního orgánu a právním postavením zástupce obchodní společnosti panují zásadní rozdíly, což se nakonec odráží i v jejich vzájemných vztazích. Nejedná se tedy v žádném případě o pojmy obsahově totožné.⁴³⁾ Jak již bylo uvedeno, jediným důvodem toho rozhodně není pouze způsob zavazování, kdy se v případě statutárního orgánu *de lege lata* jedná o přímé jednání obchodní společnosti, kdežto v případě zástupce tento vždy jedná za obchodní společnost, ani rozsah jednatelského oprávnění, povinná publicita, resp. povaha zápisu do obchodního rejstříku, či okamžik vzniku jednatelského oprávnění. Zásadní rozdíl je především v obsahu a právním zakotvení (řídící) působnosti těchto osob, která leží ve vnitřní sféře obchodní společnosti a která může být spojená i s nut-

ností jednat navenek.⁴⁴⁾ Samozřejmě zde se jeví jako nutné z tohoto důvodu rozlišovat mezi jednotlivými druhy zastoupení, a to zejména v návaznosti na jejich svázanost s podnikem obchodní společnosti, resp. s jejich organizačním zařazením. Zatímco ve vnitřním uspořádání obchodních společností je statutární orgán jedním ze zákonem upravených orgánů se stanovenou působností, zástupce jako osoba stojí mimo toto uspořádání a tedy i mimo vzájemné kompetenční vztahy. Právní povaha činnosti zástupce přitom tedy, na rozdíl od jejího zákonem definovaného rozsahu zástupčího oprávnění, vždy spočívá na smluvním základě (je závislá na vůli stran) a od jeho obsahu se odvíjí i její práva a povinnosti. Pokud se při vymezení tohoto vztahu, s ohledem na povahu právní úpravy, zaměříme na jednotlivé druhy zastoupení při provozu podniku a tedy upravené v obch. zák. (jak byly charakterizovány v předchozím pojednání),⁴⁵⁾ jsou tyto vždy vázány na určitý okruh činnosti, která představuje realizaci předmětu podnikání obchodní společnosti, popř. na interní vztahy s tím bezprostředně související. Naopak koncepce a působnost statutárního orgánu se nevyčerpává pouze předmětem podnikání obchodní společnosti (srov. též ust. §20 obč. zák., resp. § 13 odst. 4 obch. zák.) a tato bývá (na rozdíl od rozsahu zastoupení) s ohledem na výkonnou povahu tohoto orgánu ve vztahu k ostatním orgánům vymezena v zásadě negativně.

Co do právní povahy vztahů zástupců obchodní společnosti musíme předně rozlišovat zaměstnance, jejichž práva a povinnosti jsou vymezeny ZP a případně též pracovní či jinou smlouvou, a kteří v rámci sjednaného druhu práce činí rovněž právní úkony jako zákonní zástupci obchodní společnosti, popř. též jako vedoucí odštěpných závodů či prokuristé. Jinými slovy je tedy zastoupení spoutáno s jejich pracovněprávním vztahem k obchodní společnosti. Tímto je ve vztahu ke statutárnímu orgánu determinován též obsah vzájemných práv a povinností. Statutární orgán tedy

vůči zaměstnancům vykonává práva a povinnosti zaměstnavatele v rozsahu § 38 ZP a zaměstnanci v tam stanoveném rozsahu a způsobem vykonávají práci. Tito zástupci jsou tak ke statutárnímu orgánu v postavení subordínace, kdy tento je oprávněn a v zásadě také povinen je svými pokyny řídit, těmto stanovovat a ukládat pracovní úkoly a kontrolovat jejich práci. Samozřejmě v případě podniků s více zaměstnanci, resp., s košatější organizační strukturou, vykonává statutární orgán tuto působnost v rámci dané organizační struktury zpravidla vůči vedoucím zaměstnancům, které má ve své přímé řídicí působnosti (srov. ust. § 73 odst. 3 ZP) a kteří dále řídí ostatní zaměstnance.

Nabízí se ovšem otázka úpravy vzájemných práv a povinností v případě, kdy (vedoucí) zaměstnanci jsou zároveň prokuristy nebo vedoucími odštěpných závodů. Jak již bylo uvedeno výše, mám za to, že jejich vztah k obchodní společnosti a tedy potažmo i ke statutárnímu orgánu se bude, co se týče pravidel výkonu jednatelského oprávnění, řídit obsahem uzavřené smlouvy inomonátního charakteru a v případě její absence pak přiměřeně ustanoveními o obchodní smlouvě mandátní (§ 566 a násl. obch. zák.). K uzavření takové mandátní smlouvy by přitom došlo okamžikem akceptace jmenování do funkce, resp. aktu udělení prokury, což by bylo dovršeno zápisem dotčené osoby do obchodního rejstříku (tedy vznikem zástupčího oprávnění). To samé v zásadě platí též v případě druhé kategorie osob, a to zástupců „nezaměstnanců“, jejichž vztah k obchodní společnosti a potažmo též k jejímu statutárnímu orgánu se bude řídit pouze uzavřenou smlouvou. V těchto případech je tedy zástupce vázán při výkonu zástupčího oprávnění pokyny obchodní společnosti (srov. ust. § 567 obch. zák.), resp., jejího statutárního orgánu, má vůči němu informační povinnost a tomuto je povinen „zvláště“ skládat účty ze své zástupčí činnosti (bez ohledu na své možné pracovněprávní či jiné angažmá).

Dále je však třeba doplnit, že v případě, kdy není povinnost těchto osob jednat za obchodní společnost spjata se sjednaným druhem práce nebo by nebyla sjednaná v jiné smlouvě (např. mandátní), je realizace zástupčího oprávnění pouze právem a nikoliv povinností jednajících osoby. Tedy zatímco jednání zástupců za obchodní společnost je svým charakterem dobrovolné a je spjaté pouze s obsahem jejich obligace, statutární orgán pověřený řízením obchodní společnosti (obchodním vedením) je k jednání jménem obchodní společnosti v zásadě povinen. Lze tedy uzavřít, že lze považovat za povinnost statutárního orgánu (zejména v rámci péče řádného hospodáře) smluvně jménem obchodní společnosti právní vztah k zástupcům vymezit tak, aby bylo zcela zřejmé, jestli jsou tito k určitému jednání povinni či nikoliv a jestli tedy jsou zájmy obchodní společnosti dostatečně chráněny. Jiným případem ovšem je v praxi poměrně častá situace, kdy jsou zástupci (zejména vedoucí odštěpných závodů a prokuristé) ustanovováni pouze „do zásob“, resp. pro případ absence jiné osoby oprávněné obchodní společnost zastupovat. V tomto případě by mělo být naopak povinností statutárního orgánu režim fungování těchto zástupců dostatečně smluvně ošetřit (zejména omezit jejich jednání pouze na stanovené případy, interní kontra-signaci apod.).

Dále je třeba doplnit, že pokud by došlo k porušení právních povinností jednajících osobou tedy např. z uzavřené mandátní smlouvy, je pro vyvození případných následků rozhodná právní úprava obsažená v obch. zák. Pokud by ovšem např. prokurista byl zároveň i zaměstnancem, bude v této souvislosti vždy třeba rozlišovat druh povinnosti, která byla porušena, ve vztahu k pozici (funkci) dotčené osoby (např. ředitele).⁴⁶⁾ V podstatě to stejné bude platit např. i o vedoucím odštěpného závodu. V případě prokury je nutno ještě doplnit jedno specifikum, že přímý vztah mezi statutárním orgánem a prokuristou se posiluje

v případě, kdy mu bylo svěřeno rozhodování o udělení prokury. V případě, kdy má tuto působnost valná hromada, jeho opatření vůči prokuristovi by nebyla přímo účinná (odvolání, omezení prokury), a tento by musel v případě nutnosti odvolání prokuristy na něj nejprve „žalovat“, aby např. dosáhl potřebného organizačního opatření.

Konečně je, co se týče právní kontinuity, nutno ještě upozornit na odlišný osud popisovaných oprávnění v případě transformací podniku obchodní společnosti. V případě převodu (přechodu podniku/části podniku) nebo v případě, kdy dojde k převodu podniku nebo přeměně obchodní společnosti fúzí nebo rozdělením, lze mít za to, že přechází smluvní zástupci i zákonní zástupci na právního nástupce obchodní společnosti.⁴⁷⁾ Tento závěr lze vyvodit z díkce ust. § 33b odst. 2 obč. zák., resp. ve vztahu k zaměstnancům pak explicitně v ust. § 338 ZP. Naopak statutární orgán, jehož vazba k obchodní společnosti je jiné povahy, na nástupnický subjekt „nepřechází“ a jeho právní postavení není nikterak dotčeno a trvá po dobu existence obchodní společnosti (pokud nebude jeho mandát ukončen). To ovšem neznamená, že tento nemůže např. ukončit svůj mandát a „přestoupit“ dobrovolně k právnímu nástupci.

IV. MOŽNOSTI SOUBĚHU JEDNÁNÍ A JEHO NOVÉ PERSPEKTIVY

V teorii a praxi se řeší možný souběh jednání statutárního orgánu a zastoupení tam, kde je určitá osoba jak členem statutárního orgánu, tak zákonným zástupcem (např. ředitelem). V obecné poloze lze tuto problematiku rozdělit na dvě roviny. Prvou je možnost souběhu funkce statutárního orgánu nebo jeho člena a zákonného zastoupení za situace, kdy tato „jediná osoba“ je oprávněna samostatně jednat jménem obchodní společnosti. V tomto případě lze mít za to, že toto jednání je přičitatelné obchodní společnosti bez dalšího a možnost souběhu se zákonným zastoupením

je tedy *de facto* a *de iure* vyloučena, neboť jednání statutárního orgánu (tedy samotné obchodní společnosti) konzumuje jednatelské oprávnění plynoucí ze zákonného zastoupení.⁴⁸⁾ Příkladem zde může být třeba jednání člena představenstva oprávněného jednat samostatně a též osoby jako obchodního ředitele. Dále může nastat situace poněkud odlišná, kdy by dotýčný za stejné situace nebyl oprávněn jednat jménem obchodní společnosti sám, ale společně s jiným členem statutárního orgánu. Tato situace se tedy samozřejmě nedotýká obchodních společností s monokratickým statutárním orgánem. Osobně mám za to, že za určitých podmínek lze možnost zastoupení i tomto případě obecně připustit.⁴⁹⁾ V konkrétním případě však bude nutné přihlížet k rozsahu takového zastupčího oprávnění (druhu práce/pověření) a k objektivní existenci rozporu se zájmy obchodní společnosti (srov. ust. § 22 odst 2 obč. zák.). Nicméně zastávám názor, že souběh v tomto případě vyloučen není, a tedy i jednání takovéto osoby jako zákonného zástupce bude obchodní společnost zavazovat.

Není přitom bez zajímavosti v této souvislosti pohlédnout do aplikační praxe soudů. Z judikatury opřené především o výklad gramatický vyplýval nejprve názor, že i jednání určité osoby, která jako člen statutárního orgánu není sama oprávněna jednat jménem podnikatele, může zavazovat podnikatele právě z titulu zákonného zastoupení, a to dokonce i tehdy, pokud právní úkon činí dotčená osoba jako člen statutárního orgánu, neboť zákonné zastoupení má před jednáním statutárního orgánu přednost.⁵⁰⁾ S touto argumentací, resp. závěrem, se plně ztotožňuji. Posléze však NS ČR dospěl na základě teleologického, logického a systematického výkladu k závěru zcela opačnému, a to že osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, nemůže být současně zákonným zástupcem této osoby.⁵¹⁾ Byť je judikatura NS ČR z poslední doby opřena o řadu pádných

argumentů, nabízí se otázka praktičnosti takového závěru. Z mého pohledu lze jenom těžko hledat souvislost mezi zákonným zastoupením, které se váže k běžnému provozu podniku a výkonem působnosti člena statutárního orgánu, který je primární výkonnou složkou, byť se bez ohledu na použitou argumentaci a způsob výkladu jedno s druhým fakticky překrývá. Problém dle mého názoru netkví ve vnějším oprávnění, resp. ve střetu jednateelských oprávnění, jejichž zákonné vymezení sledují jiný účel, ale v překrývání vnitřní působnosti, kdy působnost člena statutárního orgánu se kryje s popisem práce např. generálního ředitele. Tedy jinými slovy, kde je u téže osoby poměr jeden, nemůže existovat druhý. Ovšem pokud tuto možnost souběžného výkonu dvou, co do obsahu shodných funkcí (např. jednatele a ředitele) připustíme,⁵²⁾ jeví se nelogické tuto osobu v „nižší“ funkci (ředitele) zbavit žádoucího zástupčího oprávnění (reflektujícího vykonávanou část obchodního vedení). Paradoxně v případech, kdy by uvedené funkce zastávaly různé osoby, problém by najednou zcela zmizel a pokud by byl dotčený „najednou“ ustanoven do funkce nebo by ve funkci uzavřel pracovní smlouvu, opět by tu byl zpět? Proto je třeba podle mého názoru i možnost zákonného zastoupení obchodní společnosti statutárním orgánem, který je zároveň zaměstnancem, připustit.⁵³⁾ Navíc je na místě se ptát, jak by tato současná argumentace NS ČR obstála před ochrannářskými principy První směrnice (čl. 9 a čl. 10).⁵⁴⁾

Na závěr k tomuto tématu zbývá dodat, že poslední legislativní počín, resp. novela obch. zák. obsažená v zákoně č. 351/2011 Sb., zřejmě (i když podle mého názoru sleduje jiný účel), přinesla nutný posun. Ustanovení obch. zák. (§ 66d) nově umožňuje statutárnímu orgánu, aby pověřil obchodním vedením nebo jeho částí jinou osobu, kterou může být i zaměstnanec obchodní společnosti, který je zároveň statutárním orgánem. Tímto se zdá shora nastíněný problém vyřešen, neboť zákon

výslovně připouští, aby obchodní vedení, resp. jeho část vykonával zaměstnanec, který je statutárním orgánem, tedy jinými slovy řečeno i nepřímou připouští, aby zaměstnanec (který např. nemůže jednat sám jménem obchodní společnosti), rozhodoval v rámci pověření obchodním vedením, resp. rovněž činil právní úkony v tomto rozsahu (z titulu pověření částí obchodního vedení) za obchodní společnost. Lze tedy uzavřít, že za těchto okolností již dle mého názoru nemá současná judikatura, resp. výkladový trend, v aplikační praxi místo, neboť v opačném případě by nebylo možné v řadě případů uvedené ustanovení, resp. pověření obchodním vedením, v praxi vůbec realizovat.

Poznámky:

- ¹⁾ *K tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 23 Cdo 3568/2009 ze dne 18. 3. 2010.*
- ²⁾ *Zde odkazuji na svůj článek na toto téma publikovaný v Právním fóru č. 11–12/2011 s. 536 a násl.*
- ³⁾ *Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. I. díl. 2. vyd. Wolters Kluwer ČR, Praha, 2010, s. 402.*
- ⁴⁾ *V určitých případech může jednat jen určitá osoba (srov. § 131a nebo § 182 odst. 2 obch. zák.).*
- ⁵⁾ *Obchodní společnost tedy nemůže udělit plnou moc např. k tomu, aby byla s touto jako zaměstnancem uzavřena pracovní smlouva atd.*
- ⁶⁾ *Fiala, J., Kindl, M. a kol. Občanské právo hmotné. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2007, s. 169.*
- ⁷⁾ *Eliáš, K. a kolektiv. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Linde, Praha 2008, s. 206.*
- ⁸⁾ *I když je prokura zvláštním druhem smluvního zastoupení v obchodě v případech, které neřeší obch. zák., na ni plně dopadá (§1 odst. 2) právní úprava zastoupení ob- sažená v ust. § 22 a násl. obč. zák.*

- 9) Eliáš, K. *Kurs obchodního práva. Úvodní a obecná část. Soutěžní právo*. 2. vyd. C. H. Beck, Praha 1997, s. 80.
- 10) *Judikatura dovozuje, že pokud by prokurista takový úkon přesto učinil, je podnikatel z jeho jednání zavázán, ledaže by oznámil svůj nesouhlas osobě, se kterou prokurista jednal, a to bez zbytečného odkladu poté, co se o tomto překročení dozvěděl* (k tomu viz *Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 21 Cdo 2207/2003 ze dne 19. 1. 2004*).
- 11) *Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 23 Cdo 2713/2009 ze dne 25. 11. 2009*.
- 12) *K tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Cdo 2720/2009 ze dne 28. 4. 2010*.
- 13) Pelikánová, I., *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. část, § 56–260*, Linde Praha a.s., 1995, s. 40.
- 14) *Toto omezení odpovídá panující koncepci, že jednat za účastníka řízení může jednat pouze osoba jediná. Stejně omezení nakonec postihuje i kolektivní statutární orgány* (k tomu srov. ust. § 21 o.s.ř.).
- 15) *Rozhodnutí VS v Praze sp. zn. 5 Cmo 308/94 ze dne 4. 4. 1995*.
- 16) *Např. Lazar, J., Švestka, J. a kol. Občanské právo hmotné – I. Panorama 1987, s. 136*.
- 17) *Rozhodnutí NS ČSR RV I. 2001/31 ze dne 8. 1. 1932*.
- 18) *Rozhodnutí VS v Praze sp. zn. 9 Cmo 873/99 ze dne 26. 11. 2001* (uvedeno v Štenglová, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*. Aspí, Praha 2003, s. 16).
- 19) *Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 21 Cdo 1269/2003 ze dne 18. 12. 2003*.
- 20) *Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Cdo 2720/2009 ze dne 28. 4. 2010*.
- 21) *Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Odo 569/2002 ze dne 25. 2. 2003*.
- 22) *Tato situace existovala do účinnosti (do 1. 1. 2001) novely obch. zák. provedené zákonem č. 370/2000 Sb., kdy s ohledem na absenci úpravy vázanosti podnikatele ex-cesem připadalo do úvahy použití právní úpravy excessu v ust. § 20 odst. 2 obč. zák. (k tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 766/2003 ze dne 17. 2. 2004)*.
- 23) Eliáš, K., Bartoštková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé*. 4. vydání. C. H. Beck, Praha 2003, s. 222.
- 24) *K tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 766/2003 ze dne 17. 2. 2004 a sp. zn. 23 Cdo 3568/2009 ze dne 18. 3. 2010*.
- 25) *Viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 317/2005 ze dne 18. 4. 2006*.
- 26) *Pověření tedy může být i ústní* (k tomu viz např. *Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 328/2004 ze dne 3. 8. 2005*).
- 27) *K tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 58/2004 ze dne 31. 1. 2005*.
- 28) *K tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 1455/2005 ze dne 28. 3. 2007*.
- 29) *Viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Cdo 2074/2000 ze dne 14. 3. 2002 a sp. zn. 23 Cdo 5181/2009 ze dne 25. 1. 2010*.
- 30) Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. *Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou*. 10. vyd. Linde, Praha 2005, s. 48.
- 31) *Je otázkou, nakolik je obdobný princip formulovaný v ust. § 20 odst. 2 obč. zák. „benevolentnější“ k adresátovi projevu vůle osoby jednající v excessu (co do předmětu právního úkonu je však v obč. zák. omezení na „předmět“ činnosti právnícké osoby)*.
- 32) Pelikánová, I., Plíva, S., Příbyl, Z., Černá, S., Vít, J., Zahradníčková, M. *Obchodní právo. I. díl. CODEX. Praha 1993, s. 84*.
- 33) *Faldyna, F. a kol. Obchodní zákoník s komentářem. I. díl. Codex Bohemia, Praha 2000, s. 51*.
- 34) *Žáček, V., Kratochvíl, J. Akciová společnost – legislativa, řízení a organizační struktura*. 3. vyd. Management Press, Praha 1996, s. 73.

- 35) Kosina, R., Pekárek, M., Trávníček, Z., Bartošiková, M. Zunt, V., Tomsa, M., Štenglová I., Chalupa., R., Píšek, Z. *Obchodní zákoník, komentář. Svět, 1991, s. 31.*
- 36) K tomu viz § 38f obch. zák.
- 37) Viz Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Cdo 505/199 ze dne 31. 8. 1999.
- 38) Tím není vyloučeno, aby vedoucí jednal před svým zápisem jako zákonný zástupce podle § 15 obch. zák., resp. tento může jednat před zápisem do obchodního rejstříku pouze jako zákonný zástupce v tomto smyslu (popř. na základě široce formulované plné moci).
- 39) Bartošiková, M. *O odštěpném závodu. Obchodní právo, 1995, č. 5, s. 2.*
- 40) Dědič, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. 1. vyd. Polygon, Praha 2002, s. 100.*
- 41) Např. Faldyna, F. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. I. díl. Codex Bohemia, Praha 2000, s. 51.*
- 42) Eliáš, K. *Kurs obchodního práva. Úvodní a obecná část. Soutěžní právo. 2. vydání. C. H. Beck, Praha 1997, s. 79.*
- 43) Zde pro zajímavost upozorňuji na občasný legislativní výskyt termínu „statutárním zástupce“ např. v ust. § 310 odst. 3 TR, kde se hovoří o výslechu „statutárního zástupce“ nebo z pozdější doby např. v zákoně č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, v ust. § 8, kde v rámci údajů, které se zapisují do námořního rejstříku, je i údaj o „statutárním zástupci“ právnické osoby. Mám ovšem za to, že používání tohoto termínu není de lege lata správné, resp. je zavádějící.
- 44) Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 23 Cdo 2713/2009 ze dne 25. 11. 2009.
- 45) S ohledem na zaměření tohoto článku zde úmyslně odhlížím od jednání na základě plné moci, které jsem v předchozím pojednání uvedl pouze pro úplnost, neboť se nejedná o specifický způsob zavazování obchodní společnosti jako podnikatele.
- Právní vztahy mezi jednajícím na základě plné moci (pokud toto není duplicitním k zákonnému zmocnění) a obchodní společností se měly řídit obč. zák.
- 46) To ovšem nevylučuje, jde-li skutečně o vedoucího pracovníka, povinnost v obou těchto funkcích hájit oprávněné zájmy zaměstnavatele/obchodní společnosti a řádně hospodařit s jejím majetkem (§ 301 ZP).
- 47) Shodně též např. Eliáš, K. *Kurs obchodního práva. Úvodní a obecná část. Soutěžní právo. 2. vydání. C. H. Beck, Praha 1997, s. 85.*
- 48) Mám za to, že jednak tento závěr plyne z logiky věci, a jednak jej lze dovozovat i z dikce § 13 odst. 1 obch. zák., a navíc i z porovnání působností (rozsahu oprávnění) spojených s funkcí statutárního orgánu (§ 13 odst. 4 obch. zák.) a zákonného zástupce (§ 15 obch. zák.). Faktem však zůstává, že naše pozitivní právo explicitně možnosti souběhu neřeší.
- 49) Shodně též např. Dědič, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. 1. vydání. Polygon, Praha 2002, s. 96.*
- 50) K tomu viz např. Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 32 Odo 1455/2005.
- 51) Rozhodnutí NS ČR (velký senát) sp. zn. 31 Odo 11/2006 ze dne 15. 10. 2008, a dále sp. zn. 23 Cdo 3894/2007 ze dne 30. 10. 2009 a sp. zn. 29 Cdo 2008/2007 ze dne 23. 6. 2009.
- 52) Není úmyslem autora v tohoto článku rozebírat možnost či nemožnost uvedeného souběhu výkonu funkcí.
- 53) Shodně též např. Rada, I. a kol. *Jednatel s.r.o. Představenstvo a.s. 2. vyd. Linde, Praha 2004, s. 47.*
- 54) Viz k tomu též bod 9 preambule První směrnice: „Ochrana třetích osob by měla být zajištěna předpisy, které v co největší míře omezují důvody neplatnosti závazků přijatých jménem společnosti.“

SUMMARY:

ZÁDĚRA, F.: REPRESENTATIVES OF A COMMERCIAL COMPANY, THE NATURE OF THEIR RELATIONSHIP TO THE STATUTORY BODY AND CONCURRENCE OF CONDUCT

This article deals with quite frequent topic concerning the position and the capacity of representatives of a commercial company as a businessman and their relationship towards a statutory body. In particular the article describes various types of representatives stipulated in the Commercial Code, the scope

and restrictions of their authorisation to represent the commercial company (proxy holders, attorneys etc.), content and nature of their legal relations with the commercial company. Besides it this article endeavours to compare rights and obligations of representatives and those resulting from the position and capacity of the statutory body, inclusive of possibilities of concurrence of performance of both positions by one person within the commercial company and to introduce possible new approach to this topic in respect of latest amendment of the Commercial Code.

Z ROZHODOVACÍ PRAXE

SMĚNEČNÉ ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVKY Z PRACOVNĚPRÁVNÍHO VZTAHU VZNIKLÉHO V DOBĚ OD 1. 1. 2007 DO 31. 12. 2011

Právní věta:

Ani pohledávku z pracovněprávního vztahu, která vznikla v době od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2011, nelze zajistit směnkou.

[Z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 1. 2012, sp. zn. 9 Cmo 425/2011 (upraveno pro publikační účely).]

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou domáhal proti žalovanému vydání směnečného platebního rozkazu ukládajícího zaplacení směnečného peníze 100.000,- Kč s 6% úrokem od 13. 2. 2009 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaný vystavil na řad žalobce směnku vlastní dne 4. 12. 2008 a splatnou 12. 2. 2009. Směnka nebyla zaplacena.

Soud vydal směnečný platební rozkaz, proti kterému podal žalovaný včas námitky, v nichž uvedl, že byl zaměstnán žalobcem. Na směnce je sice jeho podpis, ale částku Kč 100.000,- ve směnce nepodepsal a žádné peníze si od žalobce nepůjčil. Žalovaný podepsal nějaké papíry, u nichž mu bylo řečeno, že se jedná o formalitu ohledně hracích automatů a dále podepsal listiny týkající se hmotné odpovědnosti.